

0 3 cm

2 pav. Žalvarinė laiptelinė segė. G. Zabielos nuotr.
Fig. 2. A bronze ladder brooch

aguoniniais galais, sidabrinio lydinio fragmentas. XIV a. pilies laikotarpiui skiriamos žalvarinės pasaginės segės – miniatiūrinė aguoniniais galais ir platėjančiais galais, žvangutis X formos išpjova. Radiniai perduoti ŠSM.

Per 3 tyrimų sezonus (2017–2019) Bilionių piliakalnyje ištirtas bendras 59 m^2 plotas, surasti 138 piliakalnio gyvavimo laikotarpiui skiriami ypatieji radiniai, 996 keramikos šukės, iš kurių 123 pakraštėliai, 823 sienelės ir 50 dugnų. Didžiulis radinių kiekis tokiame nedideliame tyrinėtame plote rodo, kad šis piliakalnis labai svarbus geležies amžiuje vykusių procesų Vakarų Lietuvoje supratimui.

The investigation of Bilioniai hillfort

In 2019, trench 4 (30 m^2) was excavated in the N part of the enclosure of Bilioniai hillfort (Šilalė District, W Lithuania) (Fig. 1), a 30–90 cm thick cultural layer was discovered, and 11 small finds, 288 potsherds, 6 flint finds, clay daub, and fragments of small isolated animal bones were collected. The remains of a sunken building, traces of a defensive wall, and postholes were discovered in the investigated location. The bulk of the surviving cultural layer dates to the 2nd–3rd centuries. In respect to forged metal, 48 registered finds, 26 of which were archaeological, were collected using a metal detector and date to the 2nd–3rd, 10th–12th, and 14th centuries (Fig. 2).

Gintautas Zabiela

Medvėgalio kalno piliakalnio tyrimai

2019 m. BRIAI kartu su Šilalės rajono savivaldybe baigė Medvėgalio archeologinio komplekso (Šilalės r., Laukuvos sen.) tyrimus į šį kompleksą įeinančio aukščiausio Žemaitijoje (H_{abs} 234,50 m) Medvėgalio kalno kasinėjimais. Komplekso archeologiniai tyrimai prasidėjo 2016 m. Jie buvo orientuoti į detalesnį jo dalių pažinimą. Tyrimai vykdyti KU studentų ir Laukuvos bei Kaltinėnų gimnazijų moksleivių praktikų metu (*ATL 2016 metais*, 2017, p. 122–123; *ATL 2017 metais*, 2018, p. 128–132; *ATL 2018 metais*, 2019, p. 106–108; Zabiela G., Ketveri Medvėgalio tyrimų metai – pirmosios išvados, *Šilalės artojas*, 2019 07 30 58(7618), p. 7).

2016 m. Medvėgalio kalne buvo iškasti 3 šurfai, iš viso 3 m^2 dydžio plotas, dviejuose iš jų aptiktas 20–45 cm storio pilkas – tamsiai pilkas kultūrinis sluoksnis su degėsiais bei lipdyta lygiu ir grublėtu paviršiumi keramika. ^{14}C datos parodė, kad kultūrinis sluoksnis iš IV a. Jau tada iškelta hipotezė, kad Medvėgalio kalnas irgi yra piliakalnis, tik gerokai senesnis už Pilies kalno piliakalnį. 2019 m. detalieji tyrimai tai patvirtino.

Medvėgalio piliakalnis II iš tikrųjų turėjo būti piliakalnis I, nes ir kalvos pavadinimas, ir jo naudojimo laikas rodo ankstesnius laikus nei Pilies kalno piliakalnio, tačiau vienoje vietovėje esant daugiau nei vienam piliakalniui, numeriai suteikiami pagal jų identifikavimą. Medvėgalio kalnas nėra visiškai tipiškas piliakalnis, nes jo

aikštelė buvo ne aukščiausioje kalvos vietoje (ji, matyt, visuomet buvo iškili ir vėjų pagairėje), o 10 m žemiau jos P šlaite esančioje didelėje terasoje. Medvėgalio kalnas ilgą laiką artas, jo V šlaite įrengtos XIX–XX a. kapinės (5 m žemiau kalvos viršaus suformuota Š–P kryptimi pailga 36x29 m dydžio terasa), iš R šlaito kastas žvyras, tad jo paviršius labai pakeistas ir dabar sunku nustatyti tikslesnį aikštelės dydį. Dabar ji trapecinė, pailga R–V kryptimi, 80 m ilgio, 22 m pločio V pusėje, 30 m – R, iki 2 m žemesniu P kraštu. Čia yra vos žymi apie 20 m pločio terasa, irgi nuolaidėjanti į P pusę per 2 m, kur toliau yra šlaitas. Terasa greičiausiai žymi čia buvusių gynybinių įrenginių (pylimėlio ir galbūt griovio) vietą, turėjusią saugoti aikštelę nuo šios labiausiai prieinamos pusės. Šlaitai vidutinio statumo (stačiausias Š), iki 35 m aukščio.

Medvėgalio kalno piliakalnio aikštelės ŠR dalyje, 4 m į V nuo 2016 m. tyrinėto šurfo 2 su kultūriniu sluoksniu ir apie 12 m į P nuo čia įrengtų suoliukų P krašto tyrinėta 5x5 m dydžio (25 m^2) perkasa 1 (1 pav.). Joje po viršutiniu 40–60 cm storio rusvo smėlingo žvyro sluoksniu, susidariusiu dėl žemės dirbimo ir erozijos, aptiktas intensyvus 23–33 cm storio tamsiai pilkas kultūrinis sluoksnis su lipdyta keramika, molio tinku, degusiais akmenimis, smulkiais angliukais. Po kultūriniu sluoksniu buvo iki 40 cm pilkai rudo priemolio sluoksnis be radinių, primenantis pievos žemę. Jame perkasos P dalyje vienoje vietoje aptikta apie 60 cm skersmens akmenų krūvelė, sudėta iš 12 6x6x4 cm iki 22x14x9 cm dydžio akmenų, bei netoliese iš įžemio styrantis 60x43x per 30 cm dydžio akmuo. Šio sluoksnio konsistencija primena drėgnoje vietoje susiformavusį dirvožemį, tad labai galimas dalykas, kad praeityje šioje terasoje veržėsi šaltinis, kas ir buvo paskata (kartu su P šlaitu) čia įsikurti žmonėms. Įžemis – šviesai rudas priemolis, perkasoje pasiektas 95–110 cm gylyje.

Įvairiame kultūrinio sluoksnio gylyje fik-

1 pav. Perkasos 1 tyrimai iš V. G. Zabielos nuotr.
Fig. 1. The excavation of trench 1, as seen from the W

suoti 5–20 cm skersmens akmenys aiškesnės struktūros nesudarė. Daugiau jų buvo perkasos ŠV dalyje, tačiau tyrinėtoje vietoje neaptikta nei židinių vietų, nei stulpaviečių, kas rodo, kad kasinėjama tarp pastatų buvusi vieta. Didumą kultūrinio sluoksnio radinių sudarė lipdyta lygi ir grublėtoji keramika (šukės gana smulkios). Sluoksnį skutant mentelėmis ir sijojant surinktos 448 šukės, 7544 molio tinko gabalėliai, svėrę 11,262 kg, 248 smulkūs sunykę gyvulių kaulai (121,44 g). Aptikti vos 7 ypatieji radiniai, kurių daugumą sudaro smulkūs geležinių dirbinių fragmentai bei šlakas. Iš jų išsiskiria 7,6 cm ilgio geležinis lazdelinis smeigtukas 1,6x1,3 cm dydžio galvute. Tarp šukių 53 % (237 šukės) sudaro grublėtoji keramika (2 pav.), 47 % (209 šukės) – lygiu paviršiumi. Pakraštėliai dažnai smulkūs, tiesūs, didesni – labai nežymiai lenkti. Ornamentuotos keramikos nedaug – iš viso 17 šukių. Vyraujantis ornamentas yra išgnybtų duobučių ar įspaustų nagų eilutės. Pastebėta disproporcija tarp grublėtosios ir lygios keramikos pakraštėlių bei dugnų – atitinkamai 5 ir 33 bei 1 ir 4, kas rodo, kad grublėtų puodų pakraštėliai ir dugnai dažnai būna lygūs ir tik pagal juos spręsti apie šios keramikos tarpusavio proporcijas negalima.

Pagal aptiktus radinius tyrinėtos vietos chronologiją galima nustatyti tik labai apytiksliai – I tūkst., nes tik taip gali būti datuojamas geležinis lazdelinis smeigtukas ir lipdyta lygiu bei grublėtu paviršiumi keramika. Kol nenustatytos papildomos ^{14}C datos, reikia manyti, sluoksnis yra iš IV a. Peržiūrint iškastą medžiagą iš visos keramikos identifikuotos 2 apžiestos šukės, kurias būtų galima datuoti XIV a. Jos rodo, kad Medvėgalio kalnas buvo naudojamas medinei piliai stovint Pilies kalno piliakalnyje, tik viduramžių kultūrinis sluoksnis vėliau beveik sunaikintas.

Surinkti radiniai perduoti ŠSM.

2 pav. Grublėtoji keramika. G. Zabielos nuotr.

Fig. 2. Pottery with a rough surface

The investigation of the hillfort's Medvėgalis Hill

In 2019, the BRIAI together with Šilalė District Municipality completed the investigation, begun in 2016, of the Medvėgalis Archaeological Complex (Šilalė District, W Lithuania) with the excavation of trench 1 (25 m^2) on a terrace on the S slope of Medvėgalis Hill (Fig. 1). Under the upper 40–60 cm thick brown layer of gravelly soil that had formed as a consequence working the earth and erosion, lay a rich, 23–33 cm thick dark gray cultural layer containing hand built pottery, clay daub, and charred stones. Just seven small finds were discovered, and the pottery consisted of almost equal numbers of sherds of pottery with rough (Fig. 2) and smooth surfaces, 448 sherds in all. Based on these and the ^{14}C dates of the charcoal discovered in a 2016 test pit, it is possible to date the layer to the 4th century. Medvėgalis Hill is also a hillfort, only its enclosure was 10 m lower than the hill's prominent peak.